

Toch is media-aandacht erg zinvol, vindt ook De Vries. "Mijn ervaring is dat aandacht wel degelijk nut heeft en verrassend vaak tot nieuwe tips en vooral ook nieuwe inzichten leidt. In de zaak van Corina Bolhaar - de moord op een moeder en haar twee kinderen in Amsterdam - leidde een uitzending tot de oplossing en een veroordeling tot levenslang."

En er volgt mogelijk nog een succes. "Ik ben in samenwerking met de politie met een oude zaak bezig, waarvan ik verwacht dat deze door ons toedoen binnen een half jaar is opgelost."

Als de gouden tip op zich laat wachten, waardoor worden de vaak belegen onopgeloste moord- en doodslagzaken dan wel opgelost? Recherchekundige Tamminga: "Het gros van de cold cases werd alsnog opgelost door ontwikkelingen op het technische vlak. De landelijke DNA-databank speelt bijvoorbeeld een belangrijke rol. Door nieuwe technieken kan alsnog bij een oude moordzaak een DNA-profiel worden gemaakt, dat dan in de databank wordt opgenomen."

Als voorbeelden noemen Tamminga en haar collega-rechercheur Evert Wildeboer de in 2010 opgeloste moord op Andrea Luten uit Drenthe (Ruinen, 1993) en het opheleiden van de dubbele roofmoord op het echtpaar Lisa en Leendert van der Lei (Groningen, 1991).

Zeventien jaar lang was niet duidelijk wie de tiener Luten had misbruikt en omgebracht. Totdat Henk F. uit Hoogeveen in 2010 zijn vriendin mishandelde en DNA moest afstaan aan justitie. Dat werd door de databank gehaald en 'matchte' met een DNA-spoor dat op het lichaam van Luten was gevonden.

Wildeboer: "Dat betekent nog niet dat een zaak dan meteen is opgelost. Je moet iemand aanhouden voor de zaak en ook nog verhoren. Met een DNA-hit begint het pas."

Leendert en Lisa van der Lei werden in 1991 dood aangetroffen in hun woning in Groningen. Uit onderzoek bleek dat ze met touw waren vastgebonden. Beiden bleken te zijn gewurgd. Leendert met touw. Waar de politie ook zocht: het touw konden de rechercheurs niet vinden.

Bij een verdachte werd later het stuk touw thuis alsnog ontdekt. Maar DNA-techniek waarmee de eventuele relatie tussen het touw en de lichamen kon worden aange- toond, bestond in het begin van de jaren negentig nog niet. Verdachte Omer A., een kennis van het echtpaar, werd vrijgelaten.

In 2003 nam het Groninger researcheteam de zaak Van der Lei opnieuw onder de loep. Met DNA-onderzoek werd aangetoond dat de huidschilfers op het touw inderdaad van het echtpaar Van der Lei waren.

Omer A. had toen al opgepakt kunnen worden, maar door getreuzel en onenigheid bij het NFI over de technische bevindingen kon justitie pas in 2005 in Turkije om opsporing van A. vragen. Hij bleek toen al dood te zijn. Geen vervolging dus, maar de dubbele moord op het echtpaar Van der Lei kon wel van de cold case lijst geschrapt worden.

Acht zaken opgelost, nog 26 te gaan

beurde na de aanhouding van seriemoordenaar Willem van E. uit Harkstede. Van E. werd opgepakt voor de moord op de prostituee Sasja Schenker.

Kort na het oplossen van de moord op het echtpaar Van der Lei, biechtte Karel van O. uit Groningen de moord uit 1994 op plaatsgenoot Maja van Vloten op. Hij was ernstig ziek en wilde, zo zei hij bij de politie, het geheim niet meenemen in zijn graf.

De zesde moordzaak die het cold case team oploste was de moord uit 1996 op Gonda Drent uit Hoogeveen. Haar man Reiner S. was al van begin af aan verdachte. Als laatste werd de moord op Andrea Luten opgelost.

Eén oude verkrachtingszaak wist de recherche op te helderen. In 2004 werd een verdachte opgepakt voor een zedenzaak in Friesland.

De cold case zaken uit Groningen, Drenthe en Friesland: Simone de Laat, Ferwerd (Fr) 1989: vermoord Salah Tayebi, Groningen (Gr) 1990: vermoord Hoogbejaarde vrouw, Oosterwolde (Fr) 1990: verkracht Hoogbejaarde vrouw, Oosterwolde (Fr) 1991: verkracht Willeke Dost, Koekange (Dr) 1992: vermist Folkert Veenstra, Ureterp (Fr) 1992: vermoord Roelof Steinvooete, Leeuwarden (Fr) 1993: vermoord Ineke Fleurke, Groningen (Gr) 1994: vermist Carl Boldewijn, Groningen (Gr) 1995: vermoord Anna Heeminga, Zuidwolde (Gr) 1995: vermoord Antoinette Bont, Groningen (Gr) 1995: vermoord Reinder Lulofs, Twijzelerheide (Fr) 1996: vermoord Els Slurink, Groningen (Gr) 1997: vermoord Shirley Hereijgers, Groningen (Gr) 1997: vermoord Jolanda Meijer, Groningen (Gr) 1998: vermist Vrouw, Drachten (Fr) 1998: poging verkrachting Cor Booisma, Groningen (Gr) 1998: vermoord Marianne Vaatstra, Veenklooster (Gr) 1999: vermoord Johannes Versfeld, Nunspeet (Ge) 2000: bomaanslag Fokko Werkman, Haule (Fr) 2003: vermoord Ben Stubbe, Groningen (Gr) 2004: vermoord Daniël Hilbrands, Schoonoord (Dr) 2006: vermoord Marian Kusters, Groningen (Gr) 2009: vermist Jannie de Kruijs-Deen, Meppel (Dr) 2009: vermoord Ilham Benchell, Siddeburen (Gr) 2010: vermist Derk Kiers, Wildervank (Gr) 2011: vermoord

Bij de drie zedenzaken zijn de namen van de slachtoffers om privacyredenen niet vermeld.

'Hafiz al-Assad, Hafiz al-Assad, Hafiz al-Assad ...' Februari 1992. Een stroom opgewekte kinderen loopt wapperend met Syrische vlaggetjes de verplichte ronde om de president toe te zingen. De 4-jarige Iba Abdo loopt mee, zich niet bewust dat op dat moment haar vader wordt gemarteld.

Door Michiel Philippart

▲ Vader Samir en dochter Iba Abdo. Foto: GPD / Catrinus van der Veen

Weg uit de Syrische hel

'Ik had mijn vader nooit bewust meege- maakt', zegt Iba. 'Ik had geen idee als kind. De verheerlijking van Assad hoorde erbij, iedere maand weer. Mijn moeder durfde mij nog niet de waarheid te vertellen, omdat het regime overal was.'

De waarheid was dat haar vader, de inmiddels 60-jarige Samir, met allerlei werktuigen werd gemarteld, wekenlang intensief, jaren achtereen. Nooit eerder praatte Samir zo gedetailleerd over de foltering. 'Je wordt mentaal totaal gebroken door de uitzichtloosheid en constante pijn- iginen. Sommige gevangenen werden bijna dood geslagen, het was een onmenselijke hel.'

Abdo (24) herinnert zich haar leven in Syrië als de dag van gisteren. In 2000, op haar dertiende, vluchtte het christelijke gezin, een moeder met drie dochters en een zoon, vader Samir achterna, is hij aan handen en voeten gebonden. Ik zal ook alles uit het Arabisch vertalen', zegt ze, waarna ze dat ogenschijnlijk moeiteloos doet.

Meteen daarna verandert Samir van een man van weinig woorden in een spraakwater- val. Hij wil eerst en voor alles over politiek praten. Uit Iba's gepassioneerde vertalingen en haar toe- vingen blijkt dat vader en dochter op één lijn zitten en dezelfde politieke passie hebben.

Iba: 'Veel Syrische minderheden, onder wie naaste verwanten van ons, zijn voor het in stand houden van het regime. Het komt ook doordat ze veertig jaar lang bang zijn gemaakt voor verandering, het ontbeert hen daarom aan de behoefte tot verandering. Ze verkiezen zo stabiliteit boven eigenwaarde. In mijn optiek is stabiliteit zonder eigenwaarde onmogelijk.'

'Israël, olie en stabiele regimes in de Arabische landen, daar draait het om voor het Westen', vervolgt Samir Abdo zijn politieke betoog. 'Pas

als de belangen van het Westen kruisen met die van het Syrische volk is er licht aan de horizon. Dat gold ook voor de interventie in Libië.'

Samir is ervan overtuigd dat president Bashar al-Assad vroeg of laat zal vallen. 'Het Westen stelde zich tot dusver terughoudend op, omdat het volgens hen te gevaarlijk is om de verdeelde oppositie te helpen. Die versnippering vertraagt de actie, maar de vorming van de oppositie zit nu in een stroomversnelling.'

En juist daar ligt het accent van Samirs strijd in de jaren tachtig; vrijheid van politiek bedrijven door vrijheid van denken.

'We leefden absoluut niet slecht, maar altijd onder de controle van het regime. Vernederd worden is erger dan geen brood krijgen. Politiek bespreken was verboden, overal zaten klikkers. Assad is een alawiet, behorend tot een sjiiitische islamitische minderheid. De Syrische minderheden, zoals onze christelijke gemeenschap, kunnen hun geloof vrijelijk uitoefenen dankzij Assads stabiliteit, maar omdat zijn familie middelen een coup aan de macht is gekomen, geniet hij geen legitimiteit.'

Samirs politieke interesse komt tot volledige wasdom na de genocide van 1982, waarbij tienduizenden soennitische moslimbroeders in Hama op brute wijze worden vermoord. 'Daar deed ik veel politieke kennis op. De opstanden ten tijde van de oude Assad speelden zich af in een kleiner gedeelte van Syrië. Het was destijds een gerichte slachting, zo snel en effectief dat in grote delen van het land het verhaal überhaupt niet geloofd werd', benadrukt Samir een duidelijk verschil met deze revolutie. 'Nu is de geest definitief uit de fles.'

'Terwijl hij dan als meubelmaker de kost voor zijn gezin verdient, is hij ook een informant van de ondergrondse communistische arbeiderspartij.'

Samir: 'We werkten met geheime namen, zodat we elkaar niet konden verlinken. We probeerden vooral informatie onder het volk te verspreiden. Pamfletten over de genocide, politieke statements, de gewone man moest politiek bewust worden gemaakt. Via korte ontmoetingen op speciale afgesproken plaatsen wisselden we spullen en informatie uit. Altijd was je op je hoede, want overal liepen mensen die voor een beetje geld in de gratie wilden komen bij de Ba'ath-partij van Assad.'

Op 21 december 1987 - Samir is net op weg naar een geheime ontmoeting met een van zijn partijleden - stopt er plots een geblindeerde jeep waar twee soldaten uitstappen die hem vragen mee te gaan. 'Voor een gesprekje van vijf minu-

ten, zeiden ze. Zeven jaar later stond ik pas weer buiten.'

Na een kwartier rijden gaan ze de kelder binnen van een 'immens groot en aftands' gebouw. 'Vrijwel meteen begonnen ze me te schoppen en slaan, ook met stokken. Ze wilden in eerste instantie vooral weten waar ik had afgesproken. Omdat we de namen niet kenden, konden we alleen de ontmoetingsplek verraden.'

Samir wist dat hij het minstens drie uur moest volhouden. 'Dan zou de afspraak met mijn informant verlopen. Hij stond op een plein met een rode pet, en zou na die drie uur weggaan. Gelukkig wist ik alle pijn al die tijd te verdragen; een mens kan op zo'n moment veel hebben.'

Het bleef niet bij drie uur foltering. Een week lang, elke dag zeven uur, martelden meerdere soldaten hem. Terwijl hij vastzat en niet meer kon bewegen, werd hij urenlang geschopt, geslagen en gedwongen te praten.

'Alles wat ik wist van de organisatie, moest ik vertellen. Ik ben er nog genadig van afgekomen, bij medegevangenen was het vlees van de boten afgeslagen. Ze gebruikten zwepen met aan het uiteinde stukken ijzer met scherpe haken. Ook andere wapens en folteren met elektriciteit maakten deel uit van de martelingen. Het zijn onvoorstelbaar barbaarse tafereelen.'

Zijn haat jegens het regime komt vooral voort uit het afnemen van alle waardigheid.

Samir: 'Het martelen stopte niet en kwam op de meest onverwachte momenten. De uitzichtloosheid maakte het onnoemelijk zwaar. Het eten was zeer slecht en constant vernederden ze je door je te behandelen als een dier. Dat zet zo veel haat.'

Na drie weken intensieve martelingen wordt hij overgeplaatst naar Damascus. 'Daar namen de pijnigingen af. Ook waren de omstandigheden minder menonwaardig dan in mijn geboortestad Al-Kamishli. Maar ook hier hoorde ik niks van mijn familie, en zij niks van mij.'

Na jaren onzekerheid ontdekt de moeder van Iba waar Samir gevangen zit en besluit de gevangenis te bezoeken. Samirs pasgeborene dochter is intussen opgegroeid tot een meisje van bijna 6.

'Er stond een groot hek en een hele rij soldaten ervoor, dus ik kon alleen schreeuwen en zwaaien om contact te maken.'

Geëmotioneerd vertelt hij hoe Iba met haar kleine handjes het ijzeren hek vastpakte. 'Door de afstand van ruim dertig meter kon ik alleen haar contouren zien. Het duurde maar enkele minuten voordat ze werden weggestuurd.'

Twee keer per jaar maakt het gezin de tocht van duizend kilometer van Al-Kamishli naar

Damascus en terug. 'Mijn moeder nam geld, eten en medicijnen mee, maar het was altijd maar de vraag wat Samir kreeg. Pakken suiker en medicijnen werden voor mijn moeders ogen kapot gesneden en weggegooid. Zo vernederden ze je.'

Door een generaal pardon dat was bedongen door de hulporganisaties stond Samir na zeven lange jaren in het gevang ineens weer buiten. Tijdens zijn terugkeer werd hij door zijn vrienden als held onthaald. Toch bleek al gauw dat het leven hem vanaf dat moment onmogelijk zou worden gemaakt.

'Zowel zakelijk als politiek kon ik niks meer uitrusten. Constant werd ik ondervraagd, lastiggevallen en meegenomen. Mijn meubelzaak is zo kapotgemaakt. Na vier jaar besloot ik noodgedwongen te vluchten. Met een vals paspoort kon ik naar Turkije reizen', aldus Samir, die zijn echte paspoort verborg. 'Omdat ik bekend was bij de hulporganisaties kreeg ik snel politiek asiel in Nederland.'

Geen van beiden had de huidige opstand durven voorspellen. Toch is zowel Iba als Samir ervan overtuigd dat Assad zal vallen. 'Dat is geen opportunisme, maar realisme', zegt Iba gede- deerd. 'Mijn vader heeft als koerier in het verzet zo veel geriskeerd. Nu staat iedereen door de opkomst van internet constant met elkaar in verbinding, dat is het grote verschil met '83. Toen wisten velen niet eens van de genocide. Maar nu kan niemand nog om de slachtpartijen heen.' Samir begrijpt de vertaling en knikt instemmend. 'De opstand zal over moeten slaan naar andere steden. Een *no-fly-zone* zal waarschijnlijk een burgeroorlog ontketenen, maar toch lijkt dat de enige uitkomst. Als de opstand nog massaler wordt en de internationale sancties worden gemaximaliseerd, zal Assads moordmachine stagneren. De vreemde valuta zullen opraken en Rusland en China zullen hem niet eeuwig blijven steunen. Het is wel een zaak van de lange adem.'

Iba kan tijdens het gesprek haar tranen niet bedwingen als Samir geëmotioneerd vertelt hoe hij zijn dochtertje vanuit de gevangenis ziet opgroeien. Ondanks de zeer beperkte tijd met haar vader in haar jeugd - slechts vier van de eerste dertien jaar van haar leven was hij bij haar in de buurt - vormen de ontmoetingen aan het zwaarbewaakte hek en de ontwrichting van het gezinsleven de drijvende krachten achter haar politieke passie en ambitie. 'Ik hoop door mijn Syrische verleden en door mijn studies hier in Nederland zo veel mogelijk betrokken te kunnen zijn bij het proces. Dan zie ook ik mijn toekomst in Syrië.'